

વીજળી વિલાપ.

પરમાત્મનેતમ્.

(હું તે કુમલા છયરવા, એ પીતા મોરા એરાગ)

અતી ચીંતા ઉપજાવી, એ વેરી વીજળી. ટેક
બંદર બંદર ફરી સાહેલી, મેલી હામ હાવી;
ભીમા નીરાને મંગાએ ભટકી, અટકી ખખડ ન આવી;
વીજ છતાં અધાઈ તે કીધું, દીધું વીપ તર વાવી;
નારીબતી મર હોય આનંદી, ફંદી ફાળ પડાવી;
હસારી થઇ દીધી હરનીશ ફાંસી, પાછી ખખડ ન કહાવી;
દખતી બાળને કુખાવી દાધાં, લીધાં પ્રાણુ ફસાવી;
ભીખન કહે બહુ લુંડી કરી તે, બનવા કાળજે ભાવી.

(સહીયર દુઃખ શું દાખવું એરાગ)

વેરણુ થઈ ગઇ વીજળી, છોડાવ્યો તે સંયોગ;
જલણી નામ જણાય છે, ભારી લીધો છે ભોગ.
ધાત કરી તે વીચાસની, પુર મારું છે બાણ;
પુરુષ પ્રીયા નાખી પાસલે, લીધો સર્વના પ્રાણ.
દુષ્ઠ થઇ દગો દઈ ગઈ, દીધો સર્વનો કાળ;
માત માત મુખ મોલતાં, વણ અપરાધી બાળ.
ગેળી ગેળીને ભેગા કર્યો, આશા બંધ અનેક;
કુપ થઈ થત કાપીયું, તળવી દીધી ટેક.

વેરણુ.

વેરણુ.

વેરણુ.

વેરણુ.

કાઠીયાણી— ડુમરી ભેરવીની ચાલમાં.

(મેનો શાહાનદેકું હુંદન ચલીયારે એ રાગ)

પ્રભુ કોપ અચાનક કીધારે.

ટેક.

મનની હામ રહી ગઈ મનમાં, પ્રેમનો ખાસો ન પીધારે. પ્રભુ.

વાયુ ભયંકર વરપાદ વરસી, દુષ્ટીયે આ દુગો દીધારે. પ્રભુ.

દેવ ફરે ત્યારે દોષ શું દઈએ, સો વસા થાય ન સીધારે. પ્રભુ.

વાટ જોતાં હશે ધર વરણાગી, લાવ નથી હજી લીધારે. પ્રભુ.

(પીયુને તબવનાર વેરી અલંકાર. એરાગ)

દરીયા મધ્યે નાવ ડોલ્યું, ઝોલું આઝ્યું ન્યાર;

મુખ ખાંધી મારો નહીં, પ્રભુજી આ વાર;

પાણી પોષી મોટાં કીધાં, શાને મુકો છેદ;

પ્રાણનાથ ભેટવાની, અંગેછે ઉમેદ;

આશા ન તોડાવો પ્રભુ, દયા ધરો દીલ;

સુઝાડોને આરો હવે, કટલીક દીલ.

લોકો—(જનુની જીવોરે ગોપીચંદની એરાગ.)

વેરણું થઈ ગઈ વીજળી, અંગે અફસોસ થાયજી;

તાડ ઉપરથી પછાડીયાં, નથી ઉભવાની આયજી. વેરણું.

ભવસાગરમાં ભુલાં પડ્યાં, આરો જડે નહીં એકજી;

હામ હૈયાની હારી ગયાં, શોકાતુર બન્યાં છેકજી. વેરણું.

કપ્તાન કદણા કરી અને, કાંડે અમને ઉતારજી;

અભાગ લાગી જે અપાશરે, ચક્ષાં સર્વ આવારજી, વેરણું.

પડતું પાણીમાં મુકીએ, જાશે પરાણે આ પ્રાણજી;

રસ્તા વગર અમે રઝળીયે, એક હાંસુને હાણજી. વેરણું.

શ્રીયો—

ભેરવીની કુમરી.

(કહાં ગયો શાહજહા જનની પારા એરાગ)

પ્રભુ કરોને વાર અમારી, ભક્તવત્સળ ભવતારીરે; ટેક.
 અંતરજનમી છો બહુ નામી, આશછે એક તમારીરે. પ્રભુ.
 આપત્તીકાળે અમને ઉગારો, મેહેર કરોને મોરારીરે. પ્રભુ.
 અન્ય નથી કોઈ આશરો આંહી, માટે ન નાખો મારીરે. પ્રભુ.

લોકો—

કેરબો.

નથી જીવવા ફેરી આશા, આ તોફાન ઉઠ્યુંરે;
 આ તોફાન ઉઠ્યુંરે, ખરે આયુષ ખુટ્યુંરે. ટેક.
 આમાંથી જો પ્રભુ ઉગારી, ઉતારે પેલે પાર;
 ધર્મોડા વેચી ધરમાં ખેશી, ખાશું ખોરી જર. નથી.
 ચડે ન મઢીયે કદી કૂતરો, ઠોકર જ્યારે ખાય;
 જો કોડે ડંભાણો ગોધો, તે કોડે નવ જાય. નથી.
 પતજ્યો કે શું પ્રભુ આપણો, આવે આંસુધાર;
 ગરૂડ ચડી ગીરધારી આવી, કરો અમારી વાર. નથી.

(હાડાજી શું કરો સહાય આ એરાગ)

સાગર માઝા કેમ છોડોછો, મોજો ઉઠે અતી ભારીરે. ટેક.
 પુત્ર તણો નવ કરે પરાજય, પીતા કદી કોઈ વારીરે. સાગર.
 આવ્યાં તમારે આશરે સર્વે, અમને ન નાખો મારીરે. સાગર.
 કાયાં કુંવારા આશા તજવો, વૃદ્ધ બાળક નરનારીરે. સાગર.
 પાંખમાં ઘાલીન પ્રાણુ છોડાવો, વાલાજી જીવો વીચારીરે. સાગર.
 મુખ બાંધીને અમને ન મારો, કાયામાં છુટેછે કંપારીરે. સાગર.
 વડા વિકાર ન આણો દયાળું, ધર્મ જીવો તમે ધારીરે. સાગર.
 આપ વિશ્વાસે અહીં કહો આવ્યાં, કોઈની ચાલે નકારીરે. સાગર.

(શ્રી જગત્પતી એ રાગ.)

કપતાન—જોગડખડ છોડો તુંમ, પડે ન કુચ્છ ગંમ,

દુખમે દીલાસા દેનાં વો પડે સુગમ.

મીલા બેડો પાર ઉતારે, સહી સત્તામન જનન.

કરો બંદગી સર્વ મળીને, એહ મેરા બચન.

નાગર—સાહેબ આજે ઉઠ્યો વાયુ. શું થાશે પરીણામ;

અતી બચંકર પવન વાય છે, પહોચાડો મુકામ.

વિયોગણુસ્રી—બાઇ તમે કેમ ફરા ફર કરો, કચરી નાંખ્યો પાય;

કેમ કરી પ્રીતમને બેટું, રહે શું રણુ રથગ આંધ

પારસી—લોટ અતી લોપાણુ કરે છે, મુકી ઈઈ મરજાદ;

કાંક યુક્તી કપતાન કરોને, દેખી આવી દાદ.

મુસલમાન—તોખાં તોખાં શુભહાન અલ્લા, કેસા એ તોફાન,

પવન બહોન બેરાવરહે, નીકલે મેરી જન.

હિંદુ—હે પરમેશ્વર કરી હેરાની, અંગ થાય અફસોસ;

પવન ઝપાટો બહુ વાયછે, કરે મને બેહોશ.

ગુજરાતી—મરી ગયા કપતાન જીવોને, ખાંગી યાય છે બોટ,

દીંજન પાસે જઈને કાંઈક, કરો ઈલાજે કોટ;

દારૂદીયા—બાપ બાપા મેં મરજાત, ડોલ ચડે છે દીલ;

બુડી જાશે બોટ અરે શું, હવે કેટલી દીલ.

માલીની છંદ.

નથિ નથી નથી આશા, જીવવાની જરાએ,

અતી અતી અતી વાયુ, આંચકાનોજ વાએ;

ધન ધન ધન વેરી, તું અશાડે ન આવ્યો,

રૂઠુ વગર તથાપિ, ફંદી તું કેમ ફાળ્યો.

સંતનીલકા પ્રત.

હે મેઘરાજ શીતરાજ અતી અમારો,
 તૂટી પડ્યો, તરણ બાળક આ તમારો;
 બે હાલમાં સરવ ચીશ અતી પડાવી,
 દાવાનજો દુખદ મેઘ દયા ન આવી.

શીખરીણી.

અરે રે આતે શો પવન ધન સાથે પરવર્યો;
 અપાટી ઝંઝડી, અગન તણી બોટે અનુસર્યો.
 ખૂરી કીધી માથે, મનુષ્ય મળી દેશી વિચરતા;
 દૂરે લોકો સાથે દિન વચન મોઢે ઉચરતા.

ગીતી પ્રત.

કોપ કારમ્યો આશું, ઝડી થાય છે બોટ દુખશે શું;
 આશા છોડી આજે દિનની દાદ મુઝીને ખુશ રહેશું.

આર્યાગીતી.

જૂડત જમના બેલી, વેલી કરતે વાર મોરારી.
 ગરૂડ ચડી ગીરધારી, બળતા માંનવ નાખો હે વારી

મોતીદામ છંદ.

અહો વરશાદ તું વાળ ન વેર;
 કરો નહીં કોપતણો વળી ફેર;
 અચાવ કરો અમ શેવક સાથ;
 ધરી મનમાં પ્રભુ સહુ નામ.

ત્રોક્ષ છંદ.

બવ સાગરમાંય જુલા પડીયા;

નખળાંજ નશીખ નકી નડીયાં;
વરશાદ વિશેષ ખરાખી કરી;
ઉરમાં નવ તેં સું દયાધરી;

રાગ ગાપીચંદનો.

લોકો—ફરે કરમ લેખ લાં કારી ફાવે નહી કાઠની રતી.

દારૂડીઓ—ઓહ માય ડીયર ગોડ વોટ શું હીયર થવાનું હાય;
ડોલે છે મુજ દેહ ફાણુંમાં, જાણનાં અયડાય.

લુવાણા—મારે જાતું માલ વારવા, લેવો છે નકી લાભ;
એ વિચાર આ વખત ન ફાવે, જળતે જિંદગી આભ.

ખાજો—મુળા ફુંગળી વેચી વેચી, થયો તવંગર નામ;
મણીયાઈ મારે કરવું છે, દેયામાં ધરૂં હામ.
ભાજી ગાજરમાં કર્યું બેળું, ધન અગણિત આ વાર,
હેમ ખેમ ને ધેર પહોચીએ, દયા કરે દાનાર.

કાજી--મૌલા મેહેર કદા ક્યું કરતે. એસા મેરે મન;
ખેડા કો અખ બચાવ કરકે, નીધારખો નીશ દીન.

ગણીયા—છેકું સારા રાગ રાગણી, પોહોરૂં મૂજ મુકામ;
તોફાનોનાં બહુ તડાકો, લાગ્યો છે આ હામ.

ભંગી—ગાંજ ગુંજ અમીર પુંજ, હે જોગીકી ઝાટ;
ધોઈ ધોઈને ચીત્રમ કુકશું, મટે અંગ ઉચાટ;

છેલ--પ્રીત મદી આ ઉઠયો પલીતો, મંડાશે મોકાણ;

ખ્યારી કારણ જળમાં જશે, પરાણે મારા પ્રાણ.

કપતાન—શોર છાડકે સુપકીથી તુમ, ખેસો અંદર માંચ;
ફકડનો છેકરો—આપા મારે બરશી, આવી, છોડો પોટકી કાંક;

ભૂખ લાગી છે મને અતીશય, આવે અંધી આંખ.

કુંભાર—ગધાડીનો વાયુ વાયો, ઓય પડ્યા ઓળાપ;

લડયડીયાં બહુ આવે મુઝને, તનમાં ઉઠે તાપ.

કોલણુ—તમર તણા ભારા મેં વેચ્યા, પડી મસ્તકે ટાલ;

પૈસો ભેળો કાઢો પાસે, હાય કરૂં શું હાલ.

સુધ—વાટ જીવે ઘેર મારે નારી, ક્યારે મળશે કંથ;

આશ હશે એના ઉરમાં, નીશ્ર ખાવીંદ મળવા ખંત.

સંચા કરા બખીયા કેરૂં, પેહેરું બનીયન જાત;

ઘેર જઈને ગંભત કરશું, કુટુંબ કખીલો સાથ.

સુતાર—અરે ભાઈ આમાં ઉગરીને, જાવાનું ન જણાય;

ધિર કાપ થનાર ખરેખર, જીવ મારો મુઝાય.

મોચી—ભુલી ગયો છું નવો પીંગડો, આવે વીચાર એજ;

પડે પીડા પરમાયું લેવા માટે લીધો મેજ.

ધાંચી—આમાંથી જો ઈશ બચાવે, તો તો જીત્યા જાણ;

તોફાની બહુ પવન વાય છે, લોહ ચઢે નીરવાણ.

જોળ ટોપરાં તલની મારે, ભરી મોટી વખાર;

ખલાસ કરવો માલ માહરે, દીન થાય છે અપાર.

હજમ—માલ કોથળી રાખું ઠાવડી, મળ્યા મનુષ બહુ મેજ;

ચોરી જશે કોઇ સજાયો, અડધાનું ઉઠશેજ.

રાગ ગોપીચંદનો.

લોકો—તોફાની વાયુ, સાગર છલકીને ઉઠે છે સદા;

કપતાન—સખ જાન માલકું, ખાસ બચાને વાલો હે ખુદા.

ગડબડ છોડો મેસો છાંના, અલ્લા રખે અબાદ.

મત ગભરાવો મહા વીચારમાં, ઈષ્ટ દેવ કરી યાદ.
વાણીયો—વિદેશમાંહી નીલ વિચરનાં, કદી ન દેખ્યું ક્યાંક;

કોપ અચાનક થાય કારખો, દેયે હોળી થાય.

બાહીણુ—શંકર સંચર શું આ સુખ્યું, ગુકું લાગે જાણુ;
મુખ બાંધીને તમે મારશે, કહો બચાવે કાણુ.

બાવો—ડંડ કમડળ લેનેકું મેં, ગયે બનારસ ગામ;
ક્યા હોશે નરસંગ કોપ આ, રખો સલામત રામ.

કડાળીયો—કન્યા કારણુ, કર મુસાફરી, જાય વાંઢાનો જીવ;
મધ્ય દરીયામાં માઠી ખબરો, શું આગમીયું શીવ.

શાસ્ત્રી—સાદ માલરો સુકાર્ઠ જાણે, નથી ચંપુમાં નીર;
ભાતું ખુટયું ભવસાગરમાં, રખડાવ્યા રંધુવીર.

ફકડ—ખારી કારણુ જાણું પુરમાં, અંતરની રહી આશ;
ઝટપટ આવે નગર માલકું, કરશું પ્રેમ વિલાસ.

સ્ત્રી—સુધ્ધ જ મારી શાણી પુત્રી, બાળક છો તું અજાણુ;
ઉદય અસ્તની ખબર ન તુજને, તળખે મારા પ્રાણુ.

બાળક—માતા કેમ રૂવે છે મારી, શું સંકટ છે શીર;
મારા સમ મુજને સંભળાવો, વહે નયનમાં નીર.

સ્ત્રી—તારે બાણે તીર ઉતરીયે, ઝીંત્યાં જગત જણાય;
નશીબ નબળાં સાથ સર્વનાં, વાણું બચંકર વાય.

બાળકી—ક્યારે જશું પીતાજી પાસે, બોલાવશે લઘુ બેન;
નવી જુનીની વાત પુછશે, ચીતે આવશે બેન.

સોડો—ડાલે છે આ બોટ દેખોને, કૃપા કરો કપતાન;
કાજ ઈલાજ કરો દિલ દધને, ખુદ બચાવે જાન.

કપતાન—કારી મેરી કુચ્છ ન ફાવે, ઉછળે ભરતી ઝોટ,
દો કર જોરી કંઈ બંદગી, ખુદા બચાવો મોટ.

લોકો—આમાંથી જો ઉગરી જમ્મગે, હેમ ક્ષેમ જો મેર;
નીવંદ પરશુ નવદુર્ગાનાં, માતા કરજો મહેર.

કપતાન—યાદ કરો સખ ઈશ દેવકું, વોહી ખુદાકો કોપ;
જાન માલકું સખી જાળવે, ખાસ ખરાખા ખોપ.

મનહર.

સાગર તું સલ બની છોડી દીધી માઝા ખરે,
દીલગીરી દીલમાંય પુરી પ્રગટાય છે;
વીજળીયે વેર કીયા જનમનું વાળ્યું અરે,
મોટા મોટા દેશમાંહી મોકાણો મંડાય છે.
ગજબનાં ગાળો ફેકી ગોઝારીએ ઘાણુ વાળ્યો,
આશા ભંગ કર્યા અતી જુલમ જાણાય છે;
કોપ કારતારનો કે વીધી તણો વાંક ગણું,
સર્વનું ભવીખ્ય એક સાથે શું સદાય છે.

લલીત છંદ.

અરર વીજળી, કોપ તે કીધો,
મધ્ય નીધી મહી, તેં દગોં દિધો;
પલકમાં ખરે, પ્રાણુ જાયરે,
દિલગીરી સદા, દીલ થાયરે,
પરણવા તણી, આશ ફેકને,
ફકિનો હતો, પ્રેમ નેકને;
કલસ તેં કર્યા, દીલ ને દયા,

નિમિષ માત્રમાં, પ્રાણુ તો ગયા.
 હૃદય દુઃખનો, દાહ ને બળે,
 વિધિ તણી કૃતી, કાણુથી દબે;
 સરવ સાધનો, ધાણુ વાળીઓ,
 નિકટ નાથ હે. ને નિહાળીયો.
 કરી ગયો અરે, કાળ કાળીયો,
 પ્રગટ દીક્ષમાં, હાલ હોળીયો;

મીત્ર પ્રત્યે વિયોગ—મનહર.

મીત્ર મારા ને જગ્યાએ, મન પ્રકુલીત થવું;
 ખાસ તે જગા આ ઠાણે, ખાલી ખાવા ધાય છે;
 ઉમંગી વિચારી મારા, અંતરમાં હતા તેતો,
 ધણી ધણી રીતે મારો જીવ ગબરાય છે.
 સાગરમાં છોડી પ્રાણુ, એક ન જડે એધાણુ;
 ખુર તેતો માથું બાણુ, એચિંતું મનાય છે.
 ને જગ્યાએ માન અતે, ખાન પાન ખુબ ઉડે;
 તે જગ્યાએ ત્યાળી નેતાં, જવાળા પ્રગટાય છે.
 સાગર તું હલકીને છળ કરી છેડે મુક્યો;
 વડા તેં વિકાર કેમ ઉરમાંથી આણીયો.
 માત્ર જ્યારે બાળકને મારી નાખી માલ મુકે;
 કાણુ ન, કસાઈ કહી એવે કાળ આણીયો.
 પ્રવાસ કરે છે તારા પ્રતીતથી મારી મન;
 તેને તેં મલકમાંથી એળી કીધી કાનીઓ.

શોક સીંધુ રેલ્યો સદા, કોપમાં નહીં કચ્ચાશ.
જીલમ જગત જાખી જાખી બધે જાણીયો.

અનંગારા.

વીજળીયેં વાળ્યું વેર, તેં કીધો કાળો કેર;
દરીયામાં નાવજ ડાલ્યું, તેજો વેર લઇને બોળ્યું;
ક્યું જીવતર સહુતું જેર. વી॰
તેમાં કેક હતા વરરાજા, મુરી મુરી મુવાછે જાત્રા;
જીવતા કાઠ ગયા ન ધેર. વી॰
તે વખતની વાત વીચારે, દિલગીર ડાલે દીલ મારે;
હેં ધરા થયું અધેર. વી॰
અંતર વરશે અંગારા, આસે આંસુ ચોધારા;
સહુ શોક કરાવ્યો શહેર. વી॰
તેં પ્રાણુ પરાણે કાઢ્યા, દાવાનળી સીંદે દાઢ્યા;
તલખે જની કુડી પેર. વી॰
ઝોચીતું આવે આણું, સહુ સાથે એક મરાણું;
લપેટ હડી મહ લહેર. વી॰
સાગર તેં સર્વે સમાધી, તેં મુખ બાંધીને માર્યા;
મનમાં નવ રાખી મહેર. વી॰

પ્યારી પ્રતે પુરૂષનો પ્રેમ.

અનહર.

પ્યારી આરી મુસાફરી, કરવા મહેલી પારી,
આણું અરજી હોત તો હું, મોકલું ન આરણી;

દોલનો હોડાડી દોધા તારે માટે સુખ થવા;
 કરેલ અર્પણ બધું ખારી તારે કારણે.
 ખાઈ ખાળક તું સાથે હતું તે તો નાશ પામ્યું.
 પોક મુકી મુકીને હું જુએં તેને પારણે,
 ધારી ધારી ધીરજ ધરાતી નથી ધંધામાંય,
 ધીર નથી રહેતી મને કોઈ વાને ધારણે.

કુંવારી કન્યા. જોડી તમે ના જોઈ.
 સખી મેં કૃત્ય કુડાં કીધાં. (૨)
 સ્વામીનાથનો સંગ ન પામી, દુઃખડાં શું દીધાં.
 નકી આ દગો દીધો નાથે, (૨)
 છુટ્યાં નથી મીઠોળ ન બેઠાં, ચોરીમાં સાથે.
 ડ્રપાય સુઝે નહીં અન્યે; (૨)
 નથી જમ્યાં કસાર લાપશી, બેશીને બંને.
 હરનીશ જુરી મરૂં હાયે; (૨)
 ઘણું લકડીને ખાય, એવી મુંને ચીંતા ચીત થાએ.
 વીજળી અતી કર્યું બુરૂં, (૨)
 વેર વાળીયું કીયા જનમનું, જુલમ કર્યો જુરૂં.
 પાણીએ આંખ ભરૂં પલમાં; (૨)
 સાગર માઝા છોડી દોધી, દયા નહીં દિલમાં.
 ખારસો જીવ નાંખ્યા મારી; (૨)
 સર્વે તણા સંધાર કરીને, ભોળ લીધો મારી.
 વીજળી વેરી થઈ મારી; (૨)
 પૂર્વ જનમનાં પાપ શું નહીંયાં, કાળી નહીં કરી.

હાથ શું કંઈ હવે બેની: (૨)

અંતર કેરી જવાળ અતીશય, ચીતમાં બેચેની.

મુકીને નાથ ગયા માયા; (૨)

સોળ સંગાર અંગાર થઈને બાળે સુજ કાયા.

રોઈને દુઃખે અતી અખીયાં, (૨)

મનની હામ રહી ગઈ મનમાં, શું કંઈ સખીયાં.

એક વિયોગી સ્ત્રી.

(સતમ સખીરી રહા ગયા હે શીરપર આયા ચોમાસા એ રાહ.)

પ્રાણનાથની વાત વીચાઈ, દાવાનળ લાગ્યો દીલમાં;

ગંગભૂમીમાં ભંગ પડાવ્યો, પ્રભુ ક્યું બુઝે પલમાં;

સતમ મેરા દીલદાર સખીરી, ડુબી ગયા છે દરીયામાં,

શોક સીંધુનો છલકાઈ ગયો. પ્રગટ્યો સર્વે પરીયામાં.

સેજ પલંગ નગાઈ સુની છે, તે દેખીને તાપ બળે;

ચીંતા તે ચોપાસ વીંટાળી, મુવો નાથ તે ક્યાંઈ મળે;

આપું માલખળના મંદીર, તેની ખાતર હું આજે,

કહી મળે નહીં નાથ કાઈ દીન; દિલગીરથી કાયા દાઝે.

ભવસીંધુમાં ભુલા પડીયા, ભટકી મરું ભુંડે દાસે;

નાથ નજર કરી આવી ભેટ, બુડત ખાંચ મારી ઝાલે.

મુવો મળે નહીં મનુષ્ય કાઈ દીન, શોક સીંધુની છાંય પડી,

અવર નથી કપાચ સખીરી, બુરી મરું છું વડી વડી.

મરશીયા.

હાથ હાથે દર્શનામાં તાવ કૂબી ગયું;

નામ 'વીજળી' નીચે લહેતું ચયુરે.

હાથ હાથે.

કેક સાધુ અને શ્રીપાતો, ગોતી ગોતી સર્વેની ધાતો;
કરી સાગર અતી કલકાતોરે. હાય હાય.

એક સાથે સર્વે ગયા માર્યા, તેમાં કાઠને નથી ઉમાર્યા;
છળી વીજળીયે સર્વ સંધાર્યારે. હાય હાય.

કેક બાળક રોતાં રમાડ્યાં, કેક આશાવતોને કાટ્યા;
પટકી પાણીયે સર્વે પછાડ્યારે. હાય હાય.

કાળે આવીને લુટી લીધું, કુટું કામ ખરેખર કીધું;
સોય વસા કદી ન થાય સીધુરે. હાય હાય.

કાળ સર્વેનો હશે સંધાને, કદી છોડ્યા નહીં કાઠ વાને;
ખુરી કરી મનુષ્ય ફેરે માથેરે. હાય હાય.

જમીન હોય તો બાગી જવાએ, વાયુ અતી ભયંકર વાએ;
કારી ચાલે ન નીરમાં કાંચેરે. હાય હાય.

છોડી દીધી સંસારની હાથા, મુકી ગયા છોડી અને માયા;
કુખાબ્યા સૌ મુરખને ડાપારે. હાય હાય.

કંઈક વણીક અને વેપારી, વણ્ય જુદા જુદાને વીધારી;
મનુષ્ય સાથર તેં નાખ્યાં છે મારીરે. હાય હાય.

આવું કરશે તો કાંઈ વેપારી, નહીં ફરે પ્રયાસ કાંઈ વારી;
એવી અરજ સુલોને આપારી રે. હાય હાય.

મુકે નહીં કદી સાગર માઝા, મોટા મોટા વસે છે મહારાજા;
જોડી હસ્ત શું વેણ વદે અંજારે. હાય હાય.

એક ભય કરે મુરખમાં આગ.

સમહર કંઈ.

એકને મદીર મોટા મોટા ગામ અને જળી.

બાપા ગયા દેખી બહુ દીલગીરી થાય છે.
 દાવાનળ ગોળો દેખી દીલમાં અતી દુખાવ્યું;
 સર્વે કાર્ય નેહ થયું જવાળા પ્રગટાય છે.
 દામ ધરી દેવામાંય, હોળી સામે ઉભા રેતા;
 ઝપાટો અતી જરૂર જવાળા લાગી જાય છે.
 દેવ તણાં મેડાને મંદીર બળી ગયાં અરે;
 અચાનક કોપ આતે, ઈશ્વરી મનાય છે.
 દોલત અપાર તેનો દાટ વાળી દીધો અરે;
 જોળી જોળી બાળી માર્યાં મંદીરને માળીયાં.
 કોકરાળી બોંચ માંચ સદય સપાટાબંધ;
 કુકેલાં કુલાવી દીધાં કુપડાંને જળીયાં;
 આગ રૂપી અશ્વ ફરી વળ્યો, આખી ઓળ માંહી;
 ખાખ ફરી નાખ્યા ખાર ખારીયોને ખાળીયા.
 રંગીન ભેરંગી ચીર કીંમતી અંપાર રડાં;
 ખુટાદાર કીનખબ કાપડોને બાળીયાં.

આસા ગોડી.

આગ મહીથી ઉગારે, કૃપાસીધુ આગ મહીથી ઉગારે;
 જગ્યાએ સપાટો નથી સેવાતો, દીઠાં નહીં કોઈ દારે. કૃપા.
 ખખરે સલાં ફરે હે આપી, તુજ વગર કોણ તારે. કૃપા.
 છોડ પડે ભય જામે દીકર, બહુ હુરે લીટ બગારે. કૃપા.
 આગ કમાણી અતિશય દેખી, વીઠલવર ચડ વારે. કૃપા.

રાગ ગોપીચંદનો.

આ અમલી લાખી, જોવાશે નહીં કોઈ વાતથી.

લોકો—સાવધ થાઓ સાવધ થાઓ ધરથી નીકળો બાર;
 બનત માલતો જીવ જાળવો, ઉડે છે અંગાર.
 ઘાડ પડી જેમ ધામની અંદર, રાતી જવાળા જાળ;
 મેડી મંદીર અને માળીયાં, બળી થાય છે ખાખ.
 નગર બારસહુ મનુશ નીકળો, આગ નહીં ઓલવાય;
 કોપ થયો કીરતાર તણો આ, જુલમ જુલમ જણાય.

કંઠાઈ—પેંડા બરફી કાલ કરીતી, તાજે સુંદર માત્ર;
 મુકતાં નથી જીવ માનતો, આવી પહોંચી જવાળ.
 દોડો દોડો આ ઠારો અગ્ની, બળે માત્ર મુકામ;
 કાઈ થાઓ બળતાના બેલી, રાખી મનમાં હામ.

તંબોળી—ગરમી લાગે છે બહુ મુજને, આવી પહોંચી શું આગ;
 નીકળી જવાનો વિચાર નીચે, કડ જોઈને લાગ;
 તાપી કાંઠે કરો તપસ્યા, ધરો સમાધી ધ્યાન;
 બુડત ના બેસી જો ધર, બચાવશે સહુ જાન.

બાવો—જે નરસંગ ચલો અમ પાસે, નીકલું નગરકી બહાર,
 ઝેળી ઝુંડા અખી ઉઠાકે, નીકર ખાશું માર.
 ખોત જલે વો બેશક સુંદર, મેહલ મળતા ખાખ;
 જવાળા અખ જોરાવર કેસી, જલ બલ હો ગઈ ખાખ.

વેપારી—જોય ઓધરે આશું બડકા, દાવાનળ દેખાવ;
 કદા નજર શું કરી ધરે, દયાવણા દરીયાવ.

ગાંધી—ગંધીયાણું આ માત્ર થેલું, આવી પહોંચી આગ;
 તકી આજ નુકરાન થવાનું, નુકે આશ તામ.

હાય હવે શું કરવું હોળી, બળે નજર આ બાર;

જીવતા રહેશું જરૂર ચાલો, પાછા મળી પોબાર.

કાપડીયા—આપલીયા આ બળી ગયું આ, માઈં ઐષ્ટ મુકામ;

ખોઈ કમાળી માલખજના, ઠરી ન બેશીશ ઠામ.

દુધતણા દુધમાંહી તણાણા, નીરતણા ગયા નીર;

પૂરું પાપ કર્યાં બહુ હોશે, સંકટ નાખ્યું શીર.

કોળી હાલ બેમડી બાગી જમ્મિ, તાપી કેરે નીર;

પરભુ રાખે પ્રાણ આપણાં, નીર્મળ પીશું નીર.

સુરતણુ—એક નાસરીતાં દુલ લઈને. એક નાસરીતું દુધ,

અચાવશે તો ચડાતું તાપી, માત વીસરું મૂધ.

ખોળે--શેવકુરમરા કેરું ડાલુ, ઉઠાવી દ્યો આ વાર;

હાથે આપ્યું એજ આપનું, બળો જરૂર સવાર.

કાને વાત હોએ જીવવાની, સઉને છે એ સાથ,

માટે ચાલો મરી નથી જતું, કહું છું સાચી વાત.

હુબમ—બળી ગઈ વતુનીછે કાથળી, પડતી મુકું આંચ;

મુઠીવાળી ચાલો મુકામે, સુંદર ગોતો છાંચ.

નીકર મરશું બળી સાથ સહુ, જીવવાની નથી આશ;

તલકે માઈં તન હરનીશા, બળે પોજ અવાસ.

સ્રી વીધવા.

લક્ષીત છંદ.

જરૂર બ્યાળ આ, બેઠીને મને;

સદય સુખનો, છેદીયું અને.

સુરતમાં હરી. ઝાંખી આ પડી;
 લડથડી પડું, અંગ આથડી.
 નથોજ આશરો, કાઠનો અરે,
 દુઃખ સમુદ્રમે, ઊઠીયો ખરે;
 સરવતો ગયું માહરું સખી,
 તન વીશે મને, જવાળ આ ટકી.
 પ્રીય પડ્યા પરે, મારી પાડું આ,
 અમનીયેં કર્યું દીલ ખાડું આ;
 નિરપરાધી હું નાથ શું ખરે,
 ખુડત બેલીઓ, ઈશ્વરા અરે.
 દુઃખ તણા મહા, કુંગરા દડ્યા,
 દિન મનુષ તે, દુઃખમાં પડ્યાં;
 અવર કાઠનો, આશરો નથી,
 કરમની કથી, શું વંદુ અતી.
 જરૂર જોખને ધુરતી હતી,
 આણુચીતી બની, આ કૂડી કૃતી;
 શુંય કહું હવે, કાણુને કહું,
 સરવ સંકટો કેમ હું સહું.
 અન તણી હવે. આખડી થઈ,
 શુધ ખુધી બધી, વીશરી ગઈ;
 અરર દાશ આ, આભ તુટીયો,
 કળકળી કહું, કાળ ખુટીયો.

બેડા બાધ બુડતો તારોરેઅંબેઆધ પાર ઉતારો.)એરાગ)

જુલમ આ આગનો જોઈરે, કારી ત્યાં ફાવે ન કોઈ;
 મેરી મંદીરને મેહુલ અવાસો, સર્વ સોધીને તમામ.
 બાળી બાળીને રાખ કર્યા સહુ, ધર્યાં હતાં જે ધામ;
 જુલમ આ આગનો જોઈરે, કારી ત્યાં ફાવે ન કોઈ.
 શેઠ હતા તેને રંકે સદય કર્યા, બાળી દીધા બહુ ધામ;
 કાપ થયો કીરતાર તણો કે, રૂઠીયા જાણે રામ. જુલમ.
 તાપી નદીને તીર આવીને, તંબુ તાણ્યા છે તમામ;
 શેવમુરમરા સર્વ ફાકીને, બેશી રહે એક ઠામ. જુલમ.
 લક્ષ્મીતી તે હાથ ઈર્ષ્ય લમણે, નાખે નીસાસો ત્યાંય; ૬
 સર્વસ બગડયું એમ કહીને, દીલગીર દીલમાં થાય. જુલમ.
 સ્ત્રીઓ બાળકને નય ધવરાવે પાડે બુમો બહુ બાળ;
 માત સામું જોઈવીહુંકરે મુખ, ઉઠે અંતરમાં જવાળ. જુલમ.
 નીરપરાધી બાળક નીચે, દુઃખી થયા તણી દાદ;
 કાળ તણા જ્યાં થાય સીધુડા, કાણુ મુંઝે ફરીયાદ. જુલમ.
 કાળનું ચક્ર જે જવાળ ફરેછે, દેખીને દીલગીર થાય;
 મુકીને માલ ખજાના મંદીર, સોંપી દીધાં છે સદાય. જુલમ.
 ધરધણી તો મૂઠી વાળી ધણી બીકે, ડરી ઉભો રહે દુર;
 અઝી દેવને અર્પણ કરવા, ચડે પરાણે શુર. જુલમ.
 કોઈની હીમત કામ આવે નહીં, છેટે ઉભા સહુ જોય;
 કાળ પડે દેખી જવાળ બાળકને, કાળ કૃતીથી રાય. જુલમ.
 નેણામાં નીર જરી અતી મારી, નાખે હંડા નિશ્વાસ;

સ્વામી સામું નથી સ્નેહથી જોતી, અંગ અતીશે ઉદાશ. જુલમ.
 ટગર ટગર જોઈ ત્રાસથી નાસી, દેખીને દુષ્ટ દેખાવ;
 કીયા જનમનો કારમ્યો આવી, દેવ તેં વાળ્યો દાવ. જુલમ.

લોકો— (જોડી તમે ન જોઈ માડી એ રાગ.)

આવી આ અગ્નની અણુધારી. (૨.)

નાપી નદીને તીર જઈને ખેસો નરનારી.

નીકર બળી ખાખ થશું ન્યાળો; (૨)

જોતો ઇલાજ ઉગરવા કરો જગર બળે જવાળો.

સર્વ ત્યાં સાક થાય સાથે; (૨.)

અલગ રહેવા ઇલિમ કરોને ઉગરે કોઈ વાતે.

જીવ્યાને જર મળશે ઝાઝુ; (૨.)

કૃપા હોય જે ઈશ્વર કરી, તે થાશે તાબુ;

મુઝાસો નહીં કોઈ મનમાં; (૨)

જીવતા નરને રાજ જડે છે તૃપ્તી થશે તનમાં;

સત્ય કીરતાર સહાય થાએ; (૨)

પુરુષ કર્મેની આકું પાંદકું, પક્ષમાં ઉડી જાએ;

માટે સહુ સાથે ધીર ધારે; (૨)

દિલ વિચાર નહીં લાવો દાડી, અતી જડે આશ;

ઉગરશે નાવ જે દશા જેની; (૨)

સહી સલામત રાખે ઇશ્વર, આશ પુરે એની;

મારે બળો સાથે શું કરવું; (૨)

રડયા કુટયાથી કાંઈ ન આરશે મર છેળ, મરવું;

જીવતા સવે જો રહેશું; (૨)

અન્ય વખત કદી ઈશ કૃપાથી, લલાવ રહે લેશું.

જપો જુગદીશ તણી માળા; (૨)

વાર કરીને વીશ્વપતી કદી, એલવશે જ્યાળા;

ઉપાય નથી કંઈ આપણનો; (૨)

ધાર્યું ધણીનું થાય ધરાપર, પતીન નથી કાણનો.

મનહર.

જસણરૂપી કાળતણી ફાળ પડે પેટમાંય,

વૃદ્ધ અને બાળ તતકાળ ફરે ત્રાસમાં;

મેસવાની ડાળ તે બુઝેલી નકી ન્યાળતામાં,

બજે મેડી માળ છે વિશાળ કેરા વાસમાં.

ખાસ ખાસ કરે ત્રાસ જેમ રાહુશશી,

ભયંકર ભાળી બાળી કર્યા છે ઉદાસમાં;

દાવાનળ અગ્ની કેરા દવ દેખી દીલ ડરે,

ધરે નહીં ધીર કાઠ વીર ન ઉદાસમાં.

અંબા અને મોટા મોટા પપૈતો પોખારા ગણી,

પાણી લાવી યાકી ગયા, એલાવવા આગને;

અંગેજો વણીકો અને પારસીયો પાડે બુમ,

ધામ ધુમ શેરને બકાર ત્યાં અથાગને.

હુંટી હુંટી પોળ જોરાવરી કરી જ્યાળા દેવી.

લલાઇ કરીને હુંટ્યા ખરે જોઇ લાગને;

સુરવીરો એપવી સંતાઇ ગયા છનામાના,

પોખારા ગણીને ઉભાંબરે ખાછા ખાગને.

ખડું ક્ષત્રીબીજ તેતો, ખુણો ગોતી ગોતી ખરા,
 હામને હાધી દીધી દાંતે એક આંગળી;
 જોઈ મોટો મામલો કાયરોને કપારો છુટે,
 પણ આતો શુરને કપારો છુટ્યો છે વળી.
 ભાન ભુલી દેહ તણુ બટકીને ભુટે હાલે;
 લક્ષપતી ધાણી ફાકે એવી દશા આ મળી;
 કાશીદાં કરતા કર્યા, લક્ષ જે કાટાધીપતી,
 દામવાળા હતા. કર્યા વેચતા તે કુંગળી.
 વાળી દીધો ધાણુ ન એધાણુ રહ્યું કોઈ એક,
 ચુંચી નાખ્યા છત્રપતી દેખીને બેડાળમાં;
 છત્રપતીઓને તો બનાવ્યા છે પથ્થર પતી,
 જવાળે એવો જુલમ ગુજર્યો આખી પોળમાં.
 વાણીયાઓ હીંગ તોળી તોળી વીત ભેગાં કર્યા,
 કેર વરતાણો નાતો નાતના કપોળમાં;
 આહણો દીપણું મુકી બાગી ગયા ગામ બહાર,
 દેખી તેની દુર દશા દુખીયારા ડોળમાં.
 મનુષ્યનો કોપ કાંતો, ઈશ્વરીનો કોપ આતો,
 લેખ આવી લખી ગઇ, વીધાત્રી શું આંકડા;
 આગ કેરો ત્રાસ થકી માન મુકી દીધા સદા,
 શીકર કરીને અતી, ફાળુ બરે ફાંકડા.
 ખુંખારણ સુરતમાં, શૌરને બકાર મુંઝી,
 માનવી મળીને ઉભા ઠેકે જેમ માંકડા;

ફેક મેહુલે ચડી છેટે થકી જુવે ચોંપ થકી,
વાંકા મુખ રાખી જુવે વીર ફરે વાંકડા.

હાહરો.

દીવગીરનો દવ દેખીને, અંગ ધરે અફસોસ;
શું થાશે હું શ્રી હરી, કર્મ તણો શું દોશ.

હાય હાયરે અમીએ જીધુ વાળીયું;

બધું પડે આવીને બાળીયુંરે. હાય.

નેણે સપાટે કાઢ ન છોજા, કરે માણસો દોડમ દોડા;

જુરે નરને નારી તણાં જોડારે, હાય હાય.

આજ રહ્યો શું રામ અમારો, એવું લોકો પાડેછે પુકારો;

અરે સુખડાંતો આગ્યો ન આરો રે, હાય હાય.

તણુ કોટીતું બેઠું રાખ્યું, અંધજને ઉઘાડી છે આંખ્યું;

નાથ એવીંતું દુઃખ શું નાખ્યુંરે. હાય હાય.

અરે અમી દેવી હે ઉગારો, વીંટી સેવક કરતા વિચારો,

આજ મૃતકને માર ન મારારે. હાય હાય.

અરે વીજણુ બ્રહ્માને મહેશ, શાને માટે ફરી ગયા રોશ;

આવીં એલાવો જ્યાળ ઉજ્જેશરે. હાય હાય.

હાય હાય શું કરવું આ વેળા, બાઈ બેનને બાળકા બેળાં,

મળ્યા રંક ગરીબોના મેળારે. હાય હાય.

તવંગરો તે ત્રાસ પુકારે, એક ઇશ્વરનેજ સંભારે,

કદી આવીને પાસ ઉગારે રે. હાય હાય.

પતી સામું પ્રીયા થઈ સુની, નાણું આંખ દીસે છે ખુની,

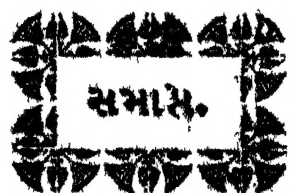
જોમ ધ્યાન ચુકી જાય મુંનીરે. હાય હાય
 થયા સર્વ મળી એ ભાની, હાય હાય અતી થઈ હાની,
 એવું બોલી ગયા છે બેતાનીરે, હાય હાય.
 નાથ વીશ્વના નીત્ય ભજોને, એવું સર્વ બોલી અને કોને,
 વાત અંતરની હૃદયે ન મુનેરે. હાય હાય.

(શાનમ શાખીરી રૂડા ગયાહિ એ રાગ.)

અગ્ની માતા કોય અચાનક, આશુચીતો તેં આદરીયો;
 ખુરી કરી તેં દશા સુરતની, હામ નહીં કો જન ઠરીયો.
 ત્રાસ અતીશય પડે પીંડમાં, વાણુ વાળીઓ તેં જાતે,
 તૃષ આળકો નરને નારી, ખુરી મરે બેરી સાથે.

દાહરો.

ભૂલ ચૂક કરી માફ ને, સજ્જન લેશો સાર;
 બીખન કહે છે ભાવથી, સદા કરો સ્વીકાર.

જાહેર ખામર.

નીચે લખેલી ખુદા નીચે સહી કરનારની દુકાનેથી બહેન
કીશયેલ બાવે મળશે. તેમજ આ ખુદ સામટી લેનારને બહેન
સાફ કમીશન આપવામાં આવશે. તે શિવાય અરબી, ફારસી,
ઉર્દુ, ગુજરાતી, સંસ્કૃત, હિંદુસ્તાની, મરાઠી વીગેરે સરવે જ્ઞ-
ાતની ખુદા તથા ડેપોની સરવે જ્ઞાતની ખુદા તેમજ કીશને-
રાયો, મીનીંગો, વગેરે ખુદા બહેન કીશયેલ બાવથી મળશે.
વળી નીચે લખેલી ખુદા નવી હમણાજ બહાર પડી છે.

જો પીચંદ નાટકનાં ગાયન. ૦-૧-૬

મીસ્તર કુલજીજીનો રમુજી ફારસ. ૦-૩-૦

રામલીલા નાટક. ૦-૧-૦

સવાઈ ઠગનો રમુજી ફારસ. ૦-૧-૦

વીધવા દુખ દર્શક નાટક તથા પાંડાનો તરબોડો. ૦-૩-૦

જ્ઞાનતા મેળવવાનાં સાધન. ૦-૧-૬

શ્રી કૃષ્ણ વીલાસ ગાયન. ૦-૧-૬

કુસુમચંદ્ર આખ્યાન. ૦-૧૨-૦

સંગીત શક્તિ માટે વાળુ, સાર-

ખી, વાંસળી, દમ્પણ વગેરેની ૦-૩-૦

બહીજ સરસ ખુદ

તેમજ કાઠીયાવાડ, મુઝાઈ મહાકાવ્ય તથા હિંદુસ્તાની ખુદ

જોળનાં તારણ તથા ગુજરાતના ઇતિહાસનો સંક્ષેપ સાર તથા

હિંદના ઇતિહાસના પ્રયોગ વગેરે બહેન કીશયેલ બાવે

મળશે જિયરની ખુદા મેવાને દરવાજે મોટી મમનલાલ જે

ચંદ પાસેથી પણ મળશે.

સહી વાહોસ. અમદાવાદ તથા અમરુતી ખુદાસર.

ભાવમગર.

